

ЛІТЕРАТУРА:

1. *The Global Risks Report 2018. – 13th Edition, is published by the World Economic Forum.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2018>
2. Спенс М. *Следующая конвергенция: будущее экономического роста в мире, живущем на разных скоростях / пер. с англ. А. Калинина; под ред. О. Филаточевой.* – М.: Изд-во Института Гайдара, 2013. – 336 с.
3. Буроменський М. В. *Міжнародне право на тлі викликів ХХІ століття / М. В. Буроменський.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9785/1/Buromenskiy.pdf>
4. *Global Trend 2025: A Transformed World. Wash. November 2008.* – Р. VI: *Доповідь Ради національної розвідки США / Пер. з англ. див. Брутенц К. Н. О реструктуризації сучасних міжнародних відносин / Карен Нерсесович Брутенц // Мировая экономика и международные отношения.* – 2009. – № 12. – С. 26-37.

УДК 343.163

Луцик В. В.

к.ю. н., доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ

СТАНДАРТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ КРАЇН ЄС

Правову природу діяльності прокурора та стандарти його діяльності у кримінальному провадженні спробуємо простежити на прикладі Франції та Італії.

Франція. Прокурор є представником держави, відповідальним за обвинувачення. Однак, якщо злочин є діянням невеликої тяжкості, поліція може, за дорученням прокурора, самостійно вручити обвинуваченому повідомлення про підозру. Таке повідомлення за юридичною силою прирівнюється до повістки в суд. Якщо прокурор вважає, що факти підтверджують вчинення злочину, то він вирішує, виходячи із принципу доцільності, чи варто відкривати кримінальне провадження або застосувати альтернативне провадження, чи закрити справу без пред'явлення подальшого позову. КПК зазначає, що прокурор отримує заяви та скарги і вирішує, як з ними вчинити. Це положення, що закріплене у ст. 40 КПК Франції, є основою двох фундаментальних принципів, якими керуються прокурори: з одного боку, принцип можливості (доцільності), що надає прокурору право вирішувати виходячи із юридичних та дискреційних підстав, чи порушувати кримінальну справу щодо вчиненого злочину, а з іншого боку – принцип монополії (виключного права), який наділяє прокурора виключною функцією підтримання державного обвинувачення.

Обидва принципи часто критикуються в доктрині кримінального процесу у зв'язку з підпорядкованістю прокурорів Міністру юстиції в силу ієрархічної побудови органів прокуратури. Міністр юстиції може видавати загальні вказівки щодо здійснення обвинувачення. Коли прокурор вирішує

розпочинати кримінальне переслідування, його процесуальні дії залежать від кваліфікації кримінального правопорушення. Якщо правопорушення є злочином, прокурор зобов'язаний звернутися до слідчого судді з клопотанням про початок розслідування. Якщо правопорушення є проступком, у прокурора є декілька варіантів дій. Зокрема, він може видати вказівки про початок кримінального переслідування або застосувати альтернативні способи вирішення кримінальних спорів.

Коли ж прокурор приймає рішення не розпочинати кримінальне переслідування, хоча його рішення є остаточним, потерпілий має право розпочати кримінальне переслідування шляхом звернення з позовом (*citation directe*), який направляється до слідчого судді, і той розпочинає досудове розслідування.

На практиці прокурори, зазвичай, порушують кримінальні справи щодо підозрюваних у скоєнні тяжких злочинів, за які КК Франції передбачається покарання у вигляді позбавлення волі. Таким чином, право вибору між закриттям і порушенням кримінальної справи може бути використано тільки щодо правопорушень середньої і невеликої тяжкості, які спричинили невелику шкоду (наприклад, дрібні крадіжки в магазинах, умисне заподіяння шкоди здоров'ю, яке не мало наслідком тяжкі ушкодження у потерпілого, пошкодження автомобілів або дрібне шахрайство) [1, 176].

Італія. Служба прокуратури вперше була створена у ХІХ ст., взявши за модель французьку наполеонівську систему. У той час вона використовувала ієрархічну схему, яка була централізованою на національному рівні і перебувала під безпосереднім контролем Міністерства юстиції. Однак, після прийняття Конституції в 1948 році, прокурори належать до судової гілки влади, їм гарантується така ж незалежність і термін перебування на посаді, як і суддям: як судді, так і прокурори належать до категорії «Magistrati» (посадові особи суду), обираються на основі єдиного конкурентного екзаменаційного процесу та мають право за власним бажанням перейти від здійснення однієї функції до іншої [2, 101].

До функцій прокуратури можна віднести розслідування злочинів та підтримання державного обвинувачення в суді. Служба Прокуратури не має формальної ролі запобігання злочинності, це належить до виконавчих завдань поліції. У загальному прокурори не відповідають за нагляд над роботою поліції як такої та, за незначними винятками, не мають дисциплінарних повноважень над поліцією. Однак під час досудового розслідування прокурор наділений повноваженнями здійснювати контроль за тими підрозділами поліцейського корпусу, які забезпечують розслідування, – судовою поліцією (*polizia giudiziaria*) – де прокурор видає поліції накази та вказівки в процесі розслідування [3, 395].

Прокурор може почати розслідування за власною ініціативою (*proprio motu*), не чекаючи щоб поліція надала повідомлення про злочин, однак в останні роки роль поліції у кримінальному провадженні зростає. Як правило, поліція є органом, який першим має справу зі злочином, і вона зобов'язана вжити необхідних заходів щодо захисту доказів і збирання будь-яких інших матеріалів, що може бути корисним для виконання завдань кримінального провадження. Поліція повинна негайно повідомити про кожне правопорушення прокурору та поінформувати про основні факти, зібрані докази та вже проведені слідчі дії.

Як тільки прокурор отримав повідомлення про злочин, він розпочинає процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів, щоб встановити, чи взагалі було вчинено злочин і чи є достатньо доказів, щоб переслідувати злочин в судовому порядку. Прокурор може проводити низку слідчих дій, в тому числі обшук осіб, приміщень та житла, вилучення предметів і допит осіб. Більшість з цих дій можуть бути делеговані поліції через вказівки, за винятком допиту у пенітенціарній установі та примусового вилучення біологічних зразків. Поліція також зберігає певний ступінь автономії. Наприклад, з власної ініціативи поліція може викликати на допит свідків, потерпілих та підозрюваних, що не тримаються під вартою. Більше того, може здійснювати обшук осіб і приміщень без ордеру, коли особу затримано під час вчинення злочину (*in flagrante*), проте обшук та виїмка повинні бути в подальшому затверджені прокурором.

Прокурори можуть видавати конкретні вказівки про слідчі дії, які повинні бути проведені поліцією, такі як виклик та допит свідків та проведення обшуку. Прокурори можуть також давати вказівки загального характеру, у яких зазначається лише вид інформації, яка повинна бути отримана, надаючи поліції право вибирати найбільш зручні способи досягнення цілей. На практиці поліція має широку свободу дій у злочинах невеликої тяжкості. Прокурор у цих справах здійснює обмежений контроль під час розслідування, покладаючи на поліцію складання плану розслідування та у необхідних випадках надсилання прокурору запитів про накази прокурора [4, 380]. Лише у важливих справах прокурор здійснює реальний контроль за роботою поліції через керівництво ходом розслідування [5, 120]. Однак поліція не уповноважена використовувати спеціальні методи розслідування, такі як: залучення агентів-провокаторів, виконання спеціального завдання та контроль за вчиненням злочину без попереднього затвердження або наступного повідомлення прокурора.

Неоднозначна природа прокуратури в Італії зумовлена результатом реформ, які формально вважають прокурора «представником сторони обвинувачення» в ході судового розгляду відповідно до англо-американської традиції, водночас зберігаються основні риси континентального права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Largier J. *La procedure penale*. – Paris, 1994.
2. Modona G.P. *Commentario della Costituzione. La magistratura (art. 111-113)*. – Bologna: Zanichelli, 1987.
3. *Tasks and Powers of the Prosecution Services in the EU Member States*, ed. Peter J.P. – Vol. 2. – Nijmegen, Netherlands: Wolf Legal Publishers, 2005.
4. Lloyd-Cape E., Namoradze Z. *Effective Criminal Defence in Europe*. – Intersentia Publishers, 2010.
5. Chiavario M. *Diritto processuale penale*. – Wolter Kluwer Italia, 2015.

УДК 347